

15 ΜΚΟ επικρίνουν τη νέα πολιτική που περιορίζει το δικαίωμα προσφυγής για τους αιτούντες άσυλο

Αθήνα, Ελλάδα, 9 Μαΐου 2017 – 15 ΜΚΟ προτρέπουν την ελληνική κυβέρνηση να ανακαλέσει άμεσα την πρόσφατη απόφαση που περιορίζει τη δυνατότητα των αιτούντων άσυλο να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επανάταξης (ΥΕΕΕ) του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ). Συγκεκριμένα, οι αιτούντες που λαμβάνουν αρνητική απόφαση ασύλου σε πρώτο βαθμό στα ελληνικά νησιά αναγκάζονται να παραιτηθούν από το δικαίωμά τους να ασκήσουν προσφυγή αν θέλουν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Η απόφαση ακολουθεί την κατεύθυνση του κοινού σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ελληνικής Κυβέρνησης σχετικά με τη Κοινή Δήλωση Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)-Τουρκίας της 18^{ης} Μαρτίου 2016, η οποία αποσκοπεί στη σύντμηση των διαδικασιών στο δεύτερο βαθμό και την κατάργηση των υποτιθέμενων «διοικητικών εμποδίων στην ταχεία εθελοντική επιστροφή».

Το πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επανάταξης του ΔΟΜ παρέχει υποστήριξη στους μετανάστες, που δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν πλέον να παραμείνουν στη χώρα υποδοχής, για την επιστροφή και επανάταξή τους στη χώρα καταγωγής τους. Σύμφωνα με τον ΔΟΜ, «η εθελοντική συμμετοχή παραμένει προϋπόθεση για όλες τις δραστηριότητες του προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής».¹

Ωστόσο, σε άμεση αντίφαση με αυτή την προϋπόθεση, η πρόσφατα ανακοινωθείσα πολιτική περιορίζει την πρόσβαση στο πρόγραμμα στα ελληνικά νησιά από τις αρχές Απριλίου, υπαγορεύοντας ότι, όταν ένας αιτών άσυλο λάβει αρνητική απόφαση σε πρώτο βαθμό (είτε επί του παραδεκτού είτε επί της ουσίας του αιτήματος), θα πρέπει κατόπιν να επιλέξει: είτε να ασκήσει το δικαίωμα προσφυγής βάσει του ελληνικού, ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου² είτε να παραιτηθεί από το δικαίωμα προσφυγής και να επωφεληθεί από το πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επανάταξης (το οποίο περιλαμβάνει βοήθημα επανάταξης ύψους €1.000). Αν τελικά επιλέξει να ασκήσει το δικαίωμα

¹ <https://www.iom.int/assisted-voluntary-return-and-reintegration>

² Άρθρο 61 του Ν.4375/2016; Άρθρο 46 της Οδηγίας της ΕΕ για τις Διαδικασίες Ασύλου, η οποία ακολουθεί τη διατύπωση του Άρθρου 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Οδηγία, απαιτεί από τα Κράτη Μέλη της ΕΕ να επιτρέπουν την παραμονή των αιτούντων εντός της επικράτειάς τους μέχρι και τη στιγμή της λήξης της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής, καθώς και εν αμνομή της έκβασης της προσφυγής. Το δικαίωμα προσφυγής, στο πλαίσιο του Άρθρου 2, παρ. 3, του Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ).

προσφυγής, χάνει την ευκαιρία για μελλοντική συμμετοχή στο πρόγραμμα ΥΕΕΕ και, φυσικά, αν η απόφαση της προσφυγής είναι αρνητική, αντιμετωπίζει τον κίνδυνο απέλασης στην Τουρκία. Η πολιτική αυτή δεν ισχύει για όσους βρίσκονται στην ηπειρωτική Ελλάδα και οι οποίοι παραμένουν δικαιούχοι του εν λόγω προγράμματος και μετά την άσκηση προσφυγής τους κατά της αρνητικής απόφασης ασύλου τους. Σύμφωνα με τη νέα πολιτική, στους αιτούντες άσυλο δίνεται προθεσμία πέντε ημερών για να αποφασίσουν. Ωστόσο, μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν ήδη λάβει καταγγελίες, σχετικά με τις πιέσεις που ασκούνται στους αιτούντες άσυλο να αποφασίσουν άμεσα, χωρίς να τους παρέχεται ο χρόνος να λάβουν νομική συνδρομή.

Ανησυχούμε ότι αυτή η οδηγία έχει στοιχεία καταναγκασμού επί της απόφασης των αιτούντων άσυλο να προσφύγουν κατά της αρνητικής απόφασης, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο τόσο το δικαίωμα σε μια δίκαιη διαδικασία ασύλου, όπως προβλέπεται από το δίκαιο της ΕΕ, όσο και την απόφασή τους να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους. Επιπλέον, η πολιτική αυτή δημιουργεί σημαντικό κίνδυνο παραβίασης της αρχής της μη-επαναπροώθησης, δεδομένου ότι μπορεί να οδηγήσει πολλούς αιτούντες άσυλο, που έχουν ισχυρούς λόγους να αιτούνται άσυλο παρά την αρνητική πρωτοβάθμια απόφαση, να παραιτηθούν από το δικαίωμα προσφυγής.

Η νέα οδηγία είναι η πιο πρόσφατη σε μια σειρά ενεργειών που έχουν γίνει για να καταστήσουν ακόμη δυσκολότερη την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου στην Ευρώπη, όπως αναφέρεται σε πολλές εκθέσεις των ΜΚΟ.³ Η Ευρώπη έχει ιστορικά δεσμευτεί στην προστασία και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και έχει τα μέσα να εκπληρώσει την ευθύνη της παροχής διεθνούς προστασίας στους ανθρώπους που την αναζητούν μέσω διαδικασιών που δεν θίγουν δικαιώματα, δεν εισάγουν διακρίσεις και δεν ασκούν πίεση για να επηρεάσουν το αποτέλεσμα. Τα μέτρα αυτά θα περιορίσουν τον αριθμό των ατόμων που προσφεύγουν νόμιμα, πιέζοντας τους ανθρώπους που χρήζουν διεθνούς προστασίας να παραιτηθούν από την αξίωσή τους. Επιδιώκοντας να διαχειριστεί το μεταναστευτικό ζήτημα με κόστος την υπονόμευση των κανόνων ασύλου, δημιουργεί ένα επικίνδυνο προηγούμενο για τον υπόλοιπο κόσμο.

Όλοι οι αιτούντες άσυλο πρέπει να μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμα προσφυγής χωρίς να χάνουν το δικαίωμα συμμετοχής στο πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επανένταξης σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά, τη διαδικασία ασύλου. Κάθε άτομο που αποφασίζει να επιστρέψει στην πατρίδα του με τη βοήθεια του ΔΟΜ θα πρέπει να μπορεί να το κάνει οικειοθελώς και με πλήρη σεβασμό των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κάθε διαφορετική πολιτική από αυτή, απειλεί όχι μόνο να θέσει σε κίνδυνο την ακεραιότητα του προγράμματος, αλλά και τη διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ:

Οποιαδήποτε απόφαση για την άσκηση του δικαιώματος προσφυγής ή συμμετοχής στο πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επανένταξης πρέπει να είναι εθελοντική, χωρίς απειλές και εξαναγκασμό. Το πρόγραμμα του ΔΟΜ θα πρέπει να είναι διαθέσιμο σε όλους τους μετανάστες οποιαδήποτε στιγμή, ώστε να καταστεί δυνατή η ασφαλής, αξιοπρεπής και βιώσιμη επιστροφή, ανεξάρτητα από το αν έχουν υποβάλει αίτημα ασύλου. Κατά συνέπεια:

- Η Ελληνική Κυβέρνηση πρέπει να ανακαλέσει την πρόσφατη απόφαση που περιορίζει την επιλεξιμότητα ενός ατόμου για το πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επανένταξης.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει επείγοντως τη συμβατότητα αυτής της πρακτικής με το δίκαιο της ΕΕ για το άσυλο και το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής.
- Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες θα πρέπει να συνεργαστούν με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ελληνική Κυβέρνηση προκειμένου να αξιολογήσουν τον αντίκτυπο της νέας πολιτικής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στα αιτήματα ασύλου, ώστε το πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επανένταξης και η εφαρμογή του στο πλαίσιο αυτής της νέας πολιτικής να μη θέτουν σε κίνδυνο το δικαίωμα πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου και σε αποτελεσματική προστασία.

³ [‘The Reality of the EU – Turkey Statement: How Greece has become a testing ground for policies that erode refugee protection’ – IRC, NRC, Oxfam](#); [‘A Blueprint for Despair: Human Rights Impact of the EU-Turkey Deal’](#) -Amnesty International; [‘A tide of self-harm and depression – The EU-Turkey Deal’s devastating impact on child refugees and migrants’](#) - Save the Children.

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ελληνική Κυβέρνηση θα πρέπει να καθιερώσουν μηχανισμούς επίβλεψης και λογοδοσίας για την παρακολούθηση των διαδικασιών ασύλου στα ελληνικά νησιά, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών απευθείας ανατροφοδότησης του Συνηγόρου του Πολίτη από τους μετανάστες.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ελληνική Κυβέρνηση θα πρέπει να συναντώνται τακτικά με διεθνείς οργανισμούς και μη κυβερνητικές οργανώσεις, ώστε να επιτρέπεται η ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικές ενδέχεται να επηρεάσουν τους ανθρώπους και τα δικαιώματά τους. Οι διαβουλεύσεις θα πρέπει να διεξάγονται τακτικά πριν τεθούν σε εφαρμογή τυχόν νέες πολιτικές, ώστε να διασφαλιστεί ότι αυτές δεν θα είναι επιβλαβείς.

Υπογεγραμμένο από:

1. ActionAid
2. Advocates Abroad
3. Διεθνής Αμνηστία
4. CARE
5. Διοτίμα
6. Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
7. Ελληνικό Φορόμ Προσφύγων
8. Human Rights Watch
9. International Rescue Committee
10. Jesuit Refugee Services
11. Legal Centre Lesbos
12. Norwegian Refugee Council
13. Oxfam
14. Save the Children
15. Αλληλεγγύη - Solidarity Now